

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor: Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa: Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3, 8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GEGRÜNDET 1874 (New Yorské Listy) • MONTAG, den 25. FEBRUAR 1974 • POSTFACH, 3 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 8. • PREIS S. FR. 1.00

S čím souhlasíme VOLÁNÍ O POMOC...

NADINFLACE

Anglie zahájila nejtěžší a snad i nejnebezpečnější volební kampaň, jakou kdy musela vybojovat současná generace politických vůdců. Celá země bude podrobena jedné z nejtěžších zkoušek v době míru.

Velká Británie se celý měsíc zaměstnávala zákazem přesčasové práce v dolech a třídním pracovním týdnem. Hlas za hlasem v rozhlase a televizi, (k nimž se nyní připojil guvernér Bank of England) mluví o stahujících se mračnech a o soudném dnu. Činí tak do té míry, že laboristické vůdce doufají vyhrát volby s heslem "Zpět do práce s Labour party". Někteří průmyslníci přikývají. Věří, že každá dohoda by stála jen zlomek toho, co se nyní ztrácí hospodářským rozvratem. Nevídá, že by Anglie mohla prohrát poslední příležitost, aby zabránila takové inflaci, jaká kdysi postihla Výmarskou republiku.

I když kontrola mezd bude zachována, Anglie prodělá v roce 1974 asi patnáctiprocentní cenovou inflaci. Žádná země, kde inflace překročila dvacetiprocentní hranici a kde to trvalo dlouho, nebyla demokratická. Nebo byla a demokracii ztratila. V jihoamerických zemích inflaci kontrolovali autoritativní vlády, které diktovaly rozdělování příjmů. Bez diktatury příliš rychlý přesun v příjmech roztrhá společnost. Je málo zemí — které vydržely deseti až dvaceti procentní inflaci déle než dva roky. Vlády buďto násilně reaguji na inflační krizi, aby stlačily ceny — nebo ztrácejí všechnu kontrolu.

Anglie nyní vstupuje do nebezpečného pásma — nebezpečného proto, že inflaci nezastaví zmenšující se poptávka, aniž by se vytvořila neúnosná nezaměstnanost. Nebude-li mít vláda sílu vynutit si přímou kontrolu mezd a cen, cesta z krize nepovede dveřmi, nýbrž střeškou.

Konfrontace vlády s horníky je proto osudná. Výsledek této konfrontace rozhodne o tom, zda demokraticky zvolený parlament převládne nad menšinovými mocenskými skupinami, — které sledují vlastní cíle. Extrémisté v odborech to dobře vidí, i když mnohé sdělovací prostředky zavírají nad tím oči.

Economist, Londýn

JAK VZNIKÁ CYNISMUS

Členové kongresu, kteří se vraceli z vytouženého odpočinku, oznamují, že zemi ovládly cynické názory na vládu a politiku. Jsme v pokušení říci, že to zavinila watergateská aféra. Ale stejná krize důvěry zachvátila Anglii, Francii, západní Německo a Japonsko, všechny pokročilé země. Kořeny cynismu musíme tedy hledat nikoli v národních epizodách, nýbrž v obecných podmínkách.

Zdá se, že jednou z těchto podmínek je inflace. Téměř neustálý vzestup cen byl rysem amerického života po téměř deset let a možná ještě déle. V posledním roce stouply ceny skoro o devět procent. Spojené státy mají přitom nejpriznivější bilanci inflace ze všech vyspělých zemí. V Japonsku, které je na tom nejhůře, stouply životní náklady o třicet procent.

Ať je inflace jakkoli tajemná jako ekonomická záležitost, její politický a sociální dopad je jasný. Inflace v podstatě znamená, že jsou zklamány naděje. Zvláště ti z nás, kteří dostávají mzdu za těžkou práci, zjišťují, že náš zisk stírá inflace. Zvyknout si na inflaci by znamenalo očekávat, že se daří potlačit naděje. Je přímá souvislost mezi znehodnocováním peněz a znehodnocováním důvěry k vládě, která peníze tiskne.

Joseph Kraft
v "New York Post"

KOMU TO PROSPÍVÁ?

Po mnoho let patřila k nejdůležitějším cílům sovětské politiky opozice proti sjednocené Evropě a zvláště proti evropské jednotě v zahraniční politice a v obraně. Strategie Kremle byla jasná. V doporučení dohody Evropy sověty měly ústřední zájem: podpořit ty směry na západě, které jsou pro snížení výdajů na obranu a pro odchod amerických jednotek z Evropy. Odchod amerických vojsk měl být podle této strategie tak pozvolný, aby nepoškodil západní Evropu a nepřiměl ji k tomu, aby americkou armádu nahradila sjednoceným obranným úsilím, zvláště v nukleární výzbroji. Slabá západní Evropa by pak byla prvním sovětským kandidátem pro tak zvanou "finlandizaci".

(Pokrač. na str. 7)

První reakcí na zprávy, že je Alexander Solženicyn na Západě, byla úleva: zaplatí, pánbůh, je naživu. Je v bezpečí... A následuje-li ho brzy jeho rodina, manželka a tři synové, bude moci Solženicyn v klidu zahájit nový život v zemi, kterou si zvolí na svůj domov, finančně skvěle zaopatřen, — a celý případ bude mít šťastné zakončení.

Jenomže úleva se brzy rozplynula před dotěrnými otázkami: vyhoví toto uspořádání samotnému Alexandru Solženicynovi? Je snad pohodlný život v exilu, život hrdiny, obdivovaného světlem jeho ideálů? A: je Solženicynův exil skutečně vítězstvím světového veřejného mínění, jak bychom si přáli věřit?

Solženicyn, když mu přečetli dekret o tom, že se zbavuje sovětského státního občanství a vypovídá se z území Sovětského svazu, odpověděl, že dekret neuznává a rozhodnutí Nejvyššího sovětu odmítá. Vyslechli ho mlčky a pak ho násilím donutili nasednout do letadla a opustit SSSR. Kdyby jeho zamítavou odpověď, jeho "neuznávám" a "odmítám" byli vzali vážně, nejbližší alternativou by byl býval proces a spisoatelovo odsouzení k mnohaletému, snad doživotnímu žaláři, či pobytu v pracovním táboře a možná trest smrti. To Solženicyn věděl. A přesto "odmítl" a "neuznal".

Exil na Západě anebo smrt. Dva extrémní, jejichž hrozby si byl Solženicyn vědom. A přesto dělal všechno, aby k jednomu z nich sovětskou vládu vyprovokoval. Proč? Protože poznal, že bez vnějšího tlaku se vnitřní politická situace v sovětech k lepšímu neobrátil, k žádným reformám že nedorazí. A že détente, toto růžolící Brežněvovo dítě má železné pěstě: ekonomický pokrok získávaný s pomocí Západu bude doprovázen tvrdším politickým útlakem. A tak se Solženicyn obrací k Západu o pomoc. (V nejvyšší nouzi, Nikdy se netajil, že nemá západní společnost rád. Že k ní poctíuje opovržením, protože zi-

skem materiálního bohatství duchovně schudla). Říká Západu a hlavně Spojeným státům, aby si détente důkladně rozmyslely. Aby uvážily, zda chtějí být žebříkem, po němž se sověty budou šplhat na vyšší hospodářskou úroveň, aniž by přestaly mocensky ohrožovat svět, aniž by se staly skutečně pokrokovým státem, jehož obyvatelé by se těšili základním lidským svobodám.

Spojené státy, miní Solženicyn, mají v rukou nástroj — jimiž mohou pomoci reformovat sovětský politický systém. Tím nástrojem je jejich zboží, jejich vědomosti, jejich technologie. Bez to-

hoto nástroje se sověty na vyšší úroveň nedostanou. Proč tedy Spojené státy nežadají výměnou za ten mocný, životně nezbytný nástroj od sovětů něco víc nežli slaboučkou, málo konkrétní "détente"? Až bude Alexander Solženicyn zase nazpět v Moskvě, až tam bude moci svobodně žít a svobodně psát, pak teprve si bude moci světové veřejné mínění poklepat na rameno a blahopřát si k vítězství. Alexander Solženicyn živý, ale v nedobrovolném exilu je vážná připomínka Západu, Spojeným státům, že další kolo zápasu o reformy v sovětech je teď na nich.

J. H.

Bezpečnost především

President Nixon předložil kongresu rozpočet na nový fiskální rok, jež začne 1. července. Z celkového rozpočtu — třistačtyři miliardy, čtyřista milionů dolarů — je nejvyšší položka určena na obranu. Nixon žádá, aby mu kongres schválil na tento účel 87 miliard a 700 milionů dolarů, o devět procent víc nežli v minulém fiskálním roce. Proč je rozpočet na obranu vyšší? Hned z několika důvodů. Zvyšují se především výdaje na vojenský personál, zejména na platy dobrovolníků: za službu v armádě se bude platit. Druhým důvodem je inflace. Za všechno musí vláda platit víc než loni: za výrobu zbraní, za zásobování i za služby. Vcelku však branná položka, jak ji navrhuje americký prezident, představuje v americkém hospodářství pouze šest procent hrubého národního produktu, a to je nejnížší procento od roku 1950, kdy vypukla korejská válka.

Víc nežli sedm a půl miliard dolarů je v branném rozpočtu určeno na zdokonalení série nových nukleárních zbraní. Mají se vybudovat nové, menší a pohyblivější ponorky pro dalekonosné nukleární střely, dále střely s většími a přesnějšími nukleárními hlavicemi a několik dalších nových atomových zbraní a protistřel. Vel-

ká položka jde na výzkum pro zdokonalování zbraní.

Můžeme si položit otázku: k čemu to všechno? Vždyť žijeme v ovzduší uvolňování napětí a má se pokračovat v rozhovorech o omezení strategických zbraní a o evrop-

Pokrač. na straně 2)

Rudý převrat

Řecká vláda oznámila zatčení pětácti předních členů ilegální komunistické strany. Policie se zmocnila také tajného komunistického archivu v zemi. Podle dosavadního vyšetřování chystali komunisti v Řecku svržení dnešního vojenského režimu a nastolení komunistické diktatury.

DALŠÍ KROK K MÍRU?

Nynější cesta státního tajemníka US Henryho Kissingera na Střední východ má za úkol připravit syrsko-izraelské rozhovory, které dosud stály na mrtvém bodě jako překážka na cestě ke skutečnému míru. Kissingerova cesta, dle prezidenta Nixona, není zatím v žádné souvislosti s uvolněním olejového embarga.

O ČESKOSLOVENSKU

Vzájemné úvěry

Východní Německo poskytlo Vítkovickým železárnám úvěr ve výši 2 a tři čtvrti milionu převoditelných rublů na rekonstrukci a rozšíření provozu. NDR má zájem na dodávkách zalomených hřidelí pro námořní lodě. Po dokončení rekonstrukce bude závod vyrábět ročně 28 těchto padesátitunových hřidelí. ČSSR zase poskytla úvěr Polsku: 100 milionů rublů, čs. strojní zařízení a technická pomoc se zúčastní výstavby sírného kombinátu u Tarnobrzegu na Visle. Úvěr bude splacen dodávkami síry. Rozšířená úvěrová politika má na přání Moskvy ještě újeji propojit ekonomiky východoevropských zemí.

Mladé rozvody

V českých zemích končí dnes každé čtvrté manželství rozvodem. V některých krajích či městech je číslo ještě nepříznivější. Velký podíl na tom mají sňatky příliš mladých, nezralých lidí, kteří tak činí pod tlakem nechtěného otěhotnění. Projevuje se tu negativně zostření potratové politiky.

Jak se létá?

V loňském roce přepravily Čs. aerolinie přes půl druhého milionu cestujících. Trasy jejich strojů dosáhly délky 110.000 km. Na vnitřních linkách Praha-Bratislava a Šliao-Košice byly nedávno nasazeny nově pronajaté sovětské letouny JAK 40 pro 32 pasažérů.

Světové výročí

Stopadesáté výročí narození Bedřicha Smetany bylo zařazeno do kulturního kalendáře UNESCO a vzpomeneho letoš celý kulturní svět. K této příležitosti vydává Památník národního písemnictví společně s Muzeem Bedřicha Smetany pamětní medaili, jejímž autorem je akademický sochař a medailér Milan Knobloch.

Na šestou expedici

do Afriky odletěla tříčlenná skupina pracovníků východočeské zoologické zahrady ve Dvoře Králové nad Labem. V Keni, Súdánu, Etiopii a Ugandě se čestí zoologové zaměřili na odchyt vzácné zvěře, kterou už jiným způsobem nelze získat.

Plnokrevníci

Přes tisícet plnokrevných koní má v tréninku pro letošní dostihovou sezónu napajedelský hřebčín plemenářského podniku Tlumačov. Jedna z nejstarších a nejznámějších stájí v Československu pěstuje ve vlastním stáde na 75 klisen.

O 35.000 méně

Loni chybělo v českých zemích denně na pracovištích v důsledku pracovního úrazu 12.000 lidí. Téměř dvakrát tolik se jich však nedostavilo do zaměstnání pro mimopracovní úrazy. Kontrolní úřady nabádají hospodářské organizace, aby se zajímaly o skutečný stav nemocných a o příčiny tzv. "mimopracovních" úrazů.

Kulturní Biafra trvá

Hamburský deník Die Welt přinesl zprávu, že na pokyn kulturního oddělení ÚV KSČ byli propuštěni z pražského filmového studia na Barrandově další známí režiséři. Je prý mezi nimi Elmar Klos, který spolu s Jánem Kadárem dostal Oskara za film Obchod na korze, dále režiséři Makovec a Svitáček a také dramatik Oldřich Daněk, jehož hry se ještě nedávno uváděly v televizi.

Velkou cenu

vlámského vysílání belgické televize "Prix Bert Leysen" za původní televizní inscenaci dramatu Lva Nikolajeviče Tolstého Živá mrtvola, získal český televizní režisér Antonín Moskalyk. Je prvním zahraničním režisérem, který tuto cenu získal.

Film o Sokolovu

Režisér Otakar Vávra začal natáčet v SSSR exteriéry ke svému filmu o čs. armádní jednotce v Rusku za 2. světové války. Záběry se točily v okolí Sokolova, kde proběhla první větší bitva této jednotky. Slovenský herec Ladislav Chudík bude ve filmu představovat tehdejšího velitele jednotky a dnešního čs. presidenta Ludvíka Svobodu.

Záslužná činnost

Nastudovat 4 premiéry do roka a sehrát je nebývá obvyklé v ochotnickém divadelnictví. Přesto to sušičti ochotníci dokázali. Tamní dramatický odbor měl v repertoáru Čapkovu Matku. Čtvrtková Rumcajse a dvě další české hry. Sušičti ochotníci dělají divákům větší službu než profesionální divadla — uvádějíci hlavně sovětské a pak ryze "socialistické" kolaborantské hry.

Souboj s časem

nastal v podniku Státní lesy Jihomoravského kraje zejména oblasti Českomoravské vysočiny a Dražanské plošiny, které nejvíce postihla lednová kalamita. Podle odhadu jde o více než 500.000 kubických plnometrů dřeva v polomech, které je třeba co nejrychleji zlikvidovat.

Damoklův meč nad nepoddajnými

Josef Špaček, bývalý člen předsednictva strany, pracuje za nízký plat jako skladník. Čestmír Císař, jeden z vážných kandidátů na presidentský úřad v roce 1968, je zaměstnán v jednom pražském archivu. Václav Slavík, kdysi tajemník ÚV strany, pomáhal nějaký čas při výstavbě pražské podzemní dráhy; jeho dnešní povolání není známo. Dubčekův ministerský předseda Oldřich Černík je zaměstnancem jednoho pražského výzkumného ústavu. Jindřich Suk, býv. ředitel Čs. tiskové kanceláře, pracuje v dokumentačním středisku vltavské plavební správy. Ministr zahraničních věcí z doby Pražského jara, Jiří Hájek, byl nejdříve zaměstnán v Akademii věd, ale loni v květnu byl ve věku 60 let penzionován, a to proti své vůli — neboť prý "neprovedl sebekritiku". Kdysi vysoce postavení funkcionář — jako Milan Hubl, Jaroslav Sabata a Jaromír Litera — kteří nebojácně pokračovali v šíření svých stanovisek i v podobě letáků, byli

odsouzeni k vysokým trestům na svobodě. A podobná hrozba visí i nad jinými — kteří se nebojí mluvit. Reuter referuje například o V. Šilhanovi, který v nákupčím týdnu v srpnu 1968 po několika dnech zastupoval ve vedení strany Dubčka, jehož Sověti zatklí a odvezli do Moskvy. Šilhan byl loni podroben několikrát výslechům kvůli rozhovoru, který poskytl britské rozhlasové společnosti. Proces, který se připravoval, se však zatím nekonal. Šilhan jezdil původně v jižních Čechách s buldozerem; teď však zase žije v Praze. Bývalý novinář Jiří Hochman — v roce 1972 zatčený a pro nemoc ještě před plánovaným procesem propuštěný — strávil většinu loňského roku v pražské nemocnici, kde se podrobil léčení tuberkulózy. Obžaloba proti němu však zatím nebyla oficiálně stažena. Reuterův pražský korespondent se pak znovu vrací k pohřbu Josefa Smrkovského, z něhož vysuzuje, že je doktor Husák stále rozhodnut zabránit zavrženým liberálům, aby jakkoli ohrožovali jeho

pečlivě vybudovanou továrnu na "normalizaci". Policejní opatření při pohřbu — zbarikádovaná silnice z Prahy na Plzeň (poblíž krematoria) a množství tajných policistů mezi smutečními hosty — svědčí o tom, že se mělo předejít jakémukoli riziku.

Také desky na indexu

Počátkem letošního roku dostaly prodejny gramodesek seznam tisíce desek, které nadále nesmějí prodávat. Na indexu je církevní hudba včetně židovské synagogické — takzvaná "pop" hudba, dokonce lidové písně a klasická hudební díla, divadelní hry, dětské pohádky a jazykové kurzy. Na černé listině jsou nahrávky Dvořákových Biblických písní, Janáčkovy Hlaholské mše a Čapkovy Bílé nemoci. Některé desky byly z prodeje ztaženy proto, že některý z nahrávajících umělců je v emigraci, jiné proto, že jde o autora, který je na černé listině. V současné době nesmí v Československu publikovat 152 spisovatelů.

Jednou větou

Do devadesáti zemí světa jsou exportovány československé textilní stroje. • Řízení motorových vozidel jako nepovinný předmět zavedli v některých školách druhého cyklu. • 350 vystavovatelů z dvaceti zemí se už přihlásilo na chemický veletrh Incheba v Bratislavě. • Československo dobá Sovětskému svazu šest mlékáren v hodnotě 300 milionů korun. • Na 14 a 5 měsíců byli v Ústí nad Labem odsouzeni dva západoněmečtí občané, kteří do ČSSR pašovali hašiš. • Na sedm tisíc svazků matrik je uloženo v Státním archivu v Plzni. Je mezi nimi i nejstarší matrika v českých zemích, jáchymovská, založená v roce 1531. • "Názory na některé aktuální mezinárodní otázky", si, podle Rudého Práva vyměnili A. S. Džalíl, předseda vlády Libyjské arabské republiky se svým československým protějškem L. Štrougalem v Praze. • Rychta z 18. století, studna, věčeliny, špýchary a další staré objekty ze středního Polabí patří do skansenu Polabského národopisného musea. Nejzajímavější přírůstek je roubená chalupa z Nymburska. •

Bezpečnost především . . .

(Dokončení se str. 1)

ské bezpečnosti! Sám prezident Nixon nejlépe odpovídá na tuto otázku. V důvodové zprávě k branné poloze stíživě konstatuje: "Zatímco vyjednávání pokračuje. Spojené státy si musí udržovat příslušné branné síly. Kdyby vyjednávání neuspěla a Sovětský svaz by chtěl využít vojenské výhody, Spojené státy musí být připraveny na to, aby mohly zvýšit svou brannou sílu rychle a účinně . . ."

Tolik prezident Nixon. Přesto je vedoucí myšlenkou v jeho zahraniční politice — jak je o tom dostatek důkazů — uvolňování napětí a světový mír. Nixonův poradce Marvin Laird uveřejnil v lednu ve známém měsíčníku Readers Digest článek, kde, mezi jiným, píše: "Jsou zde znepokojující náznaky, že Sovětský svaz by se mohl na uvolnění napětí dívat jako na příležitost ukolébat Spojené státy a získat mezitím globální strategické výhody. Poslední sovětské úsilí ve zdokonalení nukleárních střel

je pozoruhodným pozadím sovětského ujišťování o u-přimnosti v otázce redukce zbraní . . ."

A tak lze na závěr říci, že ke zvýšení americké branné polohy přispěly nejnovější sovětské úspěšné zkoušky sdalekonosnými střelami, které mohou dopravit víc říditelných nukleárních hlavic na víc cílů . . . Détente, alespoň ze sovětské strany, má svoje kalné proudy . . .

Zemřel profesor Vočadlo

Ve věku 78 let zemřel v Praze 24. ledna univ. prof. dr. Otakar Vočadlo, známý český filolog a literární vědec, který se věnoval především novější anglické a americké literatuře. Na pražské Karlově universitě vychoval několik generací filologů. Za nacistické okupace byl vězněn v koncentračním táboře. Po únoru 1948 byl předčasně penzionován a až později se mohl — jen zčásti veřejně — věnovat své vědecké a pedagogické práci.

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly bohatě místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu: AMERICKÉ LISTY, Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz. Přihlašují se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order. Jméno: Adresa:

Hlad po zboží

Bert Brecht kdysi napsal: "Co potřebuje člověk? Nejprve ho musíte nasytit!" A přece dnes mnozí marxisté shodně prohlašují, že konsum ohlupuje — nebo, že korumpuje masy, které, protože si mohou kdekdo koupit, přestávají mít zájem o revoluční změny společnosti. Nejvíce ovšem nad těmito argumenty kroutí hlavou lidé v zemích socialistického tábora, pro které dobře fungující konsumní společnost zůstává — do určité míry — stále platným ideálem. A není žádným světovým tajemstvím, že nejvíce příznivců má ta silně kritizovaná západní konsumní společnost v Sovětském svazu.

V posledních letech cestu-

je snad v důsledku politiky zmírňování mezinárodního napětí tisíce sovětských sportovců, umělců, vědců, ekonomů a vyjednávačů do nekomunistických zemí. Skoro všichni — bez výjimky — jsou ohromeni blahobytem a nesmírně pestrá nabídkou konsumního zboží, s kterými se na cestách setkávají, což zase ohromuje nejednoho naivního západního kritika konsumní společnosti.

Dnes se celníci v nekomunistických zemích už dávno naučili přivírat oči, když kontrolují zavazadla sovětských sportovců nebo členů sovětských uměleckých souborů. Některé západní agentury, které organizují zájezdy nebo vystoupení sovětských uměleckých souborů

nebo hudebníků-solistů, tanečníků či zpěváků, si už zvykly vyplácet sovětským umělcům vedle oficiálních honorářů — tajné honoráře, které nejsou v žádném vyúčtování uvedeny. Jinak by jim totiž hrozilo, že sovětské hosté by nepřijeli včas nebo, že by byli indisponováni. Inu, i sovětské umělci jsou jenom lidé, kteří podléhají snadno a rychle svodům západního konumu. A tak si dovedli zorganizovat, jak přijít jen s trochou chytristiky k nekontrolovatelnému nákupu. Ale abychom byli spravedliví: těmto svodům konsumní společnosti v nekomunistických zemích nepodléhají jen sovětské umělci nebo sportovci. Nedávno se stalo například v Káhiře, že egyptští celníci podrobili přísné — ale namátkové — prohlídce zavazadla sovětských vojenských poradců, kteří opouštěli zemi. A pak byli sami překvapeni oním množstvím zlatých šperků, které v těch zavazadlech objevili. V Káhiře se o tom vypravuje mnoho roztočivých historek. Na druhé straně objevili i mnozí zahraniční turisté — kteří přijíždějí do Sovětského svazu, že se dá dobře vydělat na pašování určitého druhu zboží. Je například známo, že Finové, pro které Inturist pořádá společné bezvisové zájezdy do Leningradu, vyměňují na sovětské půdě ve velkém ruskou vodku — za dámské punčochy.

Není také tajemstvím, že mnoho produktů konsumní společnosti, kterou sami kritizují, pašují do Sovětského svazu i Italští a francouzští komunisté. Ti se netají tím, že mají zvláště dobré zkušenosti s ruskými celníky — kteří sice zabaví ihned každý západní ilustrovaný časopis, ale promptně si nevšímají spousty dámských punčoch nebo texasek. Jedny italské noviny uvedly nedávno příklady toho, že mnohé delegace italských komunistů si hradí pobyt v Sovětském svazu z pašování texasek. V Římě je dokonce obchod, který všechny italské soudruhy tímto druhem zboží zásobuje. Italští soudruzi kupují v tomto obchodě americké texasky za zlevněnou cenu, ale v Sovětském svazu je prodávají za velkou cenovou přírůžku — na černém trhu. Mladý ruský dělník rád zaplatí za západní texasky i 100 rublů, což je jeho celoměsíční mzda. Různé nepříjemné zkušenosti s hladem po západních výrobcích v Sovětském svazu učinili mnozí západní turisté, kteří přijeli do země ve vlastních automobilech. Mnozí by o tom mohli vyprávět celé romány. Jak jim v jednom městě z jejich zaparkovaného vozu zmizel stírač, v jiném volant, v dalším náhradní pneumatika.

Literatura a umění

VZPOMÍNKA

19. února by bylo Zdeňkovi Němečkovi osmdesát let. Padl o sedmáct let dříve. Nedovedu říci, kolik k tomu snad přispěl osud českého spisovatele v exilu, kolik životní chuti vzal.

Režim doma vydal obsáhlý seznam knih, které zakazuje. Sledáváme, že z díla některých spisovatelů jsou zakázány jedna nebo dvě knihy. Z díla Olgy Scheinflugové je zakázán jen "Český román". Někdy ruce censorů se podivně prohrabují literaturou. Zakázáno: Saint-Beuve, "Podbizny a essaye". Saint-Beuve byl francouzský literární kritik z poloviny minulého století, jistě bez nejmenšího vztahu k dnešní československé choulostivé skutečnosti. Pak je řádka: "Zdeňk Němeček — všechno." Všechno zakázáno, co napsal, i všechno, co by ho připomínalo.

Snad to doléhalo na Němečka tíže než na jiné. Nebyl bez rysu měkkosti a litořivosti. A jestliže kdo byl rozený spisovatel s neodolatelným pudem psát, on to byl, a křivda na něm je o to větší. Byla v něm spisovatelská vášeň, jaké zřídka bývá rovno. Napsal jsem o něm jednou, že by psal na březovou kůru, kdyby mu byl vzat papír. Z normální lidskosti vykořeněná politika mu se zpětnou platností zakázala činnost, k níž se narodil. Po jeho smrti bylo řečeno, že byl "básníkem zápasů bez vítězství a bez odměny, bez spravedlnosti". Bylo jeho osudem zažít to také na sobě. Chtěl pokračovat v exilu — ale český spisovatel

v exilu je křehká květinka. Hostitelské země mají své vlastní zvyky, zájmy a záliby, které někdy působí tak dokonale jako censura. Značná část Němečkova díla v exilu zůstává v krabicích ovázaných motouzem. Jedna z jeho posledních básní má titul:

"Soumrak". Je to účet z práce a úsilí, které v černé chvíli vypadají jako marné.

Němečkovo spisovatelské založení se chytivě chápalo každé příležitosti. Nebylo genu, v němž by se byl nezkusil. Psal básně, romány, novely, dramata — cestopisy — feuilletony, reportáže, essaye, kritiky, portréty osobností, oslavu některých, polemiky proti jiným, překládal, přednášel. Co ještě zbývalo zkusit? Psal o českém domácím prostředí i o prostředích nejexotičtějších. Vždy okamžitě literárně reagoval na to, co viděl.

Česká tradice a vliv moderní literatury v něm splývaly. Z české tradice v něm vězela tendence didaktická. Věřil — jako Havlíček a Masaryk věřili, že spisovatel má poučovat národ, má-li o čem. Někdy psal jak Jirásek by byl psal, kdyby byl cestoval. Ale jindy zase přicházelo opojetí slovy.

Byl úředníkem zahraničního ministerstva a v této funkci viděl více zemí než kterýkoli jiný český spisovatel, byl vystaven všem větrům světa. Byl vlastenec, ale zároveň jeho dílo svědčí o tom, že Čechy jsou postaveny na křižovatce světa. Byla v něm kypřá půda české literatury.

Ferdinand Peroutka

Paní Milada Stránská zemřela

Méně než za půl roku po smrti Dr. Jaroslava Stránského, českého politika, zemřela v Londýně jeho choť paní Milada Stránská. Její vlastnosti činily ji První dámou exilu.

SLOVAK GYMNASTIC UNION

SOKOL

of the United States of America

THE FIRST SLOVAK SOKOL SOCIETY in the U. S. A. OFFERS YOU:

- MANY FRATERNAL BENEFITS
- COMPLETE LIFE AND ENDOWMENT INSURANCE
- MORTGAGE PROTECTION INSURANCE
- SUMMER PHYSICAL FITNESS CAMPS
- RECREATIONAL ACTIVITIES IN OUR HALLS

DON'T WAIT — JOIN NOW!

WE ARE HERE WHEN NEEDED

276 Prospect Street, East Orange, N. J. 07017

(Area Code 201) 676-0280

ANDREW VENGLARCHIK, JR.
President

JOHN SOPOCI
Secretary

Poturčenec horší Turka

Většina emigrantů z SSSR projíždí Československem do Rakouska, kde čekají na vyřízení dalších formalit.

Projet těch pár stovek kilometrů z Černé do Bratislavy není jen tak jednoduché, jak by se na první pohled zdálo. Především je třeba dostat v Moskvě transítní vizum. Na rozdíl od rakouského konsulátu v Moskvě, který je ochraňován milicionářem, jenž nikoho nepustí dovnitř bez zvláštního povolení, je československý konsulát bez ochrany. Je to pochopitelné: samo Československo je natolik chráněno sovětskými tanky, že ochraňovat ještě i konsulát by byl zbytečný přepych. Poměry na československém konsulátě se dají charakterizovat starým českým "Poturčenec horší Turka." Sověti požadují od emigranta vyplnit formulář ve dvou kopiích. Českoslovenští "poturčenci" požadují vyplnění žádosti o transítní vizum ve čtyřech kopiích. A ještě čtyři fotografie velkého formátu a poplatek 3,10 ruble. Nač vybírají ty peníze? Že by na vydržování sovětských vojsk v Československu?

Adept emigrace pan Henrych Šachnovič se naivně zeptal úřednice na čsl. konsulátě:

"Mohli bych rozměnit několik rublů na koruny? Abych mohl zaplatit nosiči na nádraží, koupit si noviny . . ."

Úřednice neprozřetelně vyhrkla:

"Jestli to vaši dovolí — prosím."

"Kdo — vaši?"

"No vaši — sovětské orgány."

"Ale já nejsem sovětský občan. A ke všemu chci české koruny a ne ruble, a proto se obracím k českým orgánům."

"Nemáme právo sami rozhodovat v takových otázkách. Jestliže to vaši dovolí . . ."

Pan Šachnovič položil úřednici další naivní otázku:

"A čím mám zaplatit v Bratislavě nosiči?"

"Všichni platí ruskou vodkou."

"Copak byl v Československu zrušen peněžní systém a zavedena zboží výměna?"

Úřednice mlčela, ale pan Šachnovič byl naladěný k rozhovoru. "A mohu využít zastávky v Bratislavě a prohlédnout si město?"

"To nestačí. Vlak tam stojí půl hodiny."

"Já mám času dost. Mohl bych se zdržet třeba celý den."

Úřednice se polekala.

"Kdepak, co vás napadá! To nejde v žádném případě."

"No a jestli se přesto zdržím? Na koho v Bratislavě se mohu obrátit s žádostí o povolení?"

"V Bratislavě je sovětský vojenský velitel, jestli ten vám dovolí . . ."

"Ale já nejsem sovětská vojenská osoba. Mám na mysli občanské orgány."

"Vám může vydat povolení pouze sovětský velitel. Chápete?"

Pan Šachnovič pochopil. V Bratislavě na nádraží zaplatil nosiči lahvičkou ruské vodky. A nikomu to nebylo divné. Nosiči jsou zvyklí, že utečenci z Ruska platí vodkou. A protože ve vlaku si nemohl koupit ani čaj (nebylo čím platit), tak si v nádražním bufetu vyměnil krabičku cigaret za půl-litr českého piva.

Nějaký postarší Čech se ho zeptal:

"Ze Sovětského Svazu do Izraele?"

A když tázaný přikývnul, přinesl Čech z bufetu dvě štamprlata vodky.

"Blahopřeji a přeji Vám hodně štěstí!"

Potěšený pan Šachnovič vytáhl krabičku ruských cigaret a nabídl Čechovi. Ten si zdvořile jednu vzal, pozorně si ji prohlédl a — hodil ji do odpadkového koše.

"Kuř raději tohle," a podal panu Šachnovičovi českou cigaretu.

Libuše Obrusniková

Český Klub v Kalifornii

V červnu minulého roku byl v Los Angeles založen Klub československé kultury. Klub, který je organizací nevýdělečnou a nepolitickou, se zrodil doslovně "na přání posluchačů", když se po třech úspěšných večerech poezie, uspořádaných v rámci SVU ukázalo, že zájem o československé kulturní programy daleko převyšuje nabídku, a to nejen mezi Čechoslováky žijícími v Los Angeles a okolí, ale i mezi jejich americkými přáteli a universitními studenty.

Klub, jehož jediným věnem byla v začátcích dobrovolná práce zakladatelů a nezištná pomoc hrstky umělců žijících v Los Angeles i jinde, má dnes za sebou již šest úspěšných podniků, které se pod rámcovým názvem Večery při víně s výjimkou října konaly pravidelně každý měsíc. V červnu uvedl klub pásmo moderní české poezie v originále Janského, Bartuška, Šotoly, Fuchsové, Racka, Holuba, Divíše, Biebla a Hrubína recitovali v české části Pavel Páv a v anglické Andrew Grenier. Program byl doplněn výňatky ze skladeb Tomáše Svobody. V červenci byla uspořádána beseda s mladým filmovým režisérem Pavlem Černým, který promluvil o české filmové vysoké škole a promítl své absolventské filmy "Tryptych" a "Duše hlíny, duše dřeva", film věnovaný stému výročí narození sochaře Františka Bílka.

Na programu srpnového večera bylo pásmo setavené z výňatků knihy "Motáky z Ruzyně", kterou vydalo exilové nakladatelství INDEX. Toto pásmo, stejně jako zářijový výbor z celoživotního díla Františka Halase, režijně připravil a ukázky recitoval Pavel Páv.

V listopadu uvedl Klub pásmo pantomimy, poezie a prózy Antonína Hodka, bývalého člena divadel E. F. Buriana, Jiřího Wolkera a Laterny Magiky. České texty četli a recitoval Pavel Páv, anglické (v překladu Jiriny Fuchsové) Deborah Perkins. Grafickou obálku dvojjazyčného programu navrhl George Karger.

Klub ukončil svůj ročník své existence prosincovým večerem, na kterém byl promítán film Jana Němce "O slavnosti a hostech". Večer zahájil a film uvedl František Daniel, bývalý rektor FAMU a v přítomné době rektor Amerického filmového institutu v Beverly Hills, který promluvil nejen o promítaném filmu a jeho tvůrci, ale též o dalších představitelích české filmové "Nové vlny".

Při zrodu Klubu vytyčili jeho zakladatelé tři hlavní úkoly, které by Klub měl svou existencí plnit: 1) poskytnout všem Čechoslovákům, kteří žijí v Los Angeles a okolí, a kteří mají zájem o umění našich národů příležitost — a to bez ohledu na generační příslušnost a finanční možnosti — se pravidelně scházet na večerech s hodnotnou náplní a přispívat tak k oživení československého kulturního povědomí daleko od vlasti; 2) vytvořit v Los Angeles opěrný bod pro umělce československého původu bez hledu na jejich místo bydliště a působení a prostřednictvím Klubu seznamovat členstvo s jejich díly; 3) propagovat dobré jméno československé kultury mezi americkou veřejností pomocí dvojjazyčných pozvánek, tištěných programů a dvojjazyčné náplně jednotlivých večerů pokud to rámcem toho či onoho večera bude dovolovat.

Klub je organizací nevýdělečnou; veškeré výdaje spojené s pořádáním večerů jsou hrazeny pouze z dobrovolných příspěvků členů (člen, který navštíví jednotlivý večer, přispívá dvěma dolary), a z finančních darů, které Klub obdrží od svých přátel a příznivců. Současná finanční situace Klubu zatím nedovoluje najímat vystupující umělce ani platit odpovídající honoráře, ale v případě, že příspěvky na jednotlivý večer převyšují výdaje za tento večer, dostává vystupující umělec 50% z tohoto přebytku. Druhých 50% zůstává v základním fondu Klubu. Kromě těchto doposud méně než skromných "honorářů" účinkujícím umělcům Klub nevydává žádné prostředky na práci spojenou s existencí Klubu; vše potřebné je vykonáváno neplacenými dobrovolníky.

Klub vítá jakoukoli spolupráci ze strany výkonných československých umělců, spisovatelů, herců, hudebníků, výtvarníků i jiných, kteří v tomto roce či později v budoucnu plánují cestu do Los Angeles a kteří by byli ochotni přispět svým talentem a uměním k dalšímu rozvoji Klubu. Adresa klubu je:

CZECHOSLOVAK CULTURE CLUB
3563 S. Barrington Ave
Los Angeles, California 90066

NORMY PRO POTRAVINY

Stížností spotřebitelů vedly ministerstvo zemědělství a výživy k zavedení nových státních norem pro označování potravinářských výrobků. Nyní bude muset výrobce na

etiketách uvádět, z jakých surovin byl výrobek připraven, jaká je přísada surovin a jiné údaje, sloužící ke správnému skladování, zpracování a použití výrobku.

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

Integrita kulturního poslání

SPORNÉ A PODIVNÉ

Ve světě kulturních hodnot má všechno svou všelidskou spojitost. Má ji pro československý případ i osobnost Heinricha Bolla, německého spisovatele, nositele Nobelovy ceny za literaturu a předsedy mezinárodního spisovatelského Penklubu. Nejen proto, že teď v rámci útoku na Solženicyna zaútočil na Heinricha Bolla Vladimír Mináč. Na to už konečně odpověděl z řady umlčených spisovatelů — alespoň v prohlášení pro zahraniční novináře — Pavel Kohout.

Heinrich Böll se už delší dobu — a to ještě před lednem 1968 — zajímal o kulturní situaci v Československu, o osud — životní a pracovní podmínky svých kolegů. To je legitimní právo a snad i povinnost každého duchovního tvůrce. Nemusel být jasnovidcem, aby po potlačení obrodného procesu mohl i v zahraničí registrovat, že byla potlačena také celá jedna velká oblast duchovního kulturního života. Že díla známých spisovatelů nesmějí vycházet — a že ta starší jsou na černé listině, že mnozí kulturní pracovníci byli a jsou všelijak perseklováni, vyslýcháni, někteří byli dokonce uvězněni. Že jejich zahraniční honoráře jsou z největší možné části zabavovány. Že ustala svobodná kulturní výměna se zahraničím. Nebylo jistě třeba zlé vůle k tomu, aby Heinrich Böll musel — a nesporně nerad — souhlasit s hodnocením francouzského komunistického básníka, který tento trvajících stav československé kultury označil za Biafru ducha.

Nejen jako spisovatel, ale i v odpovědné funkci předsedy respektované světové spisovatelské organizace, Heinrich Böll několikrát vznesl tu jemnější, tu ostřejší protest proti tomu, co se v naší zemi děje s autory a s knihami. Žádal, či dokonce prosil o propuštění těch uvězněných. Žádal o přijetí u českého ministra kultury a snad chtěl slyšet alespoň argumenty té druhé — mocenské strany. Žádné jeho žádosti nebylo vyhověno.

Pro ty, kdož jsou v Praze odpovědní za smutný stav věcí, byl a je ovšem zájem Heinricha Bolla nepřijemný. Bylo a je pro ně nemožné označit tohoto spisovatele za nějakého placeného agenta či ubohého pisálka. Byla dokonce doba, kdy se Heinrich Böll pražským agitátorům docela hodil. Svými názory stojí hodně na levici, svými díly ostře kritizoval západní společnost a poukázal na mnohé její problémy. Jeho díla jsou díky tomu známa i v ČSSR a i na Východě se těší Heinrich Böll značné autoritě. Ve své vlasti — v Německé spolkové republice —

je předmětem často nevybíravých útoků pravice.

Proto i dnes čs. vládní propaganda — stejně jako v Sovětském svazu — o něm hovoří jako o velkém prozaikovi, který je však prý politicky slepý, jako publicista slouží buržoasii a je nutno čekat, až prohlédne. Tak nějak se vyjádřil i Vladimír Mináč, jeden, ne-li jediný, z těch opravdových spisovatelů u nás, kteří se ke kampaňi proti Solženicynovi a také Bollovi propůjčili. Odmýšlíme si přitom samozřejmě ony agitátorské glosy různých těch Klimentů v Rudém právu, kteří Bolla s klidem přiřadí rovnou do Springerova koncertu.

Je jisté, že i velký spisovatel se může v politických hodnoceních a úsudcích mýlit. Nevyplývá z toho konečně žádné nebezpečí, neboť literát většinou nevládne ani armádě, ani tajné policii, ani národním hospodářství. Heinrich Böll se však bohužel nemýlil a nemýlí a argument, že naši kulturní situaci nezná, prostě neplatí. Jak připomněl i potvrdil Pavel Kohout, ví o ní více, než mnozí odpovědní a přitom neteční lidé doma. Avšak u Heinricha Bolla nejde vůbec ani o stanovisko k politickému vývoji, to může být skutečně různé, jde mu jako spisovateli o svobodu kulturní tvorby, o právo spisovatele vyjadřovat své názory — a to kdekoli na světě. Také pokud jde o Solženicyna, Böll neobhajoval obsah jeho knihy, ale jeho právo tuto knihu napsat a vydat. Vyslovil přirozený údiv nad tím, že jsou země, v nichž jsou spisovatelé za své názory vylučováni z uměleckých svazů, z celého společenského života, že jsou obtěžováni policií, a že vládní moc proti nim vede veřejnou kampaň, v níž je zostouzí před publikem, když předtím sama znemožnila, aby toto publikum se mohlo s jejich dílem seznámit. Řekli jsme, že Heinrich Böll je velkým a důsledným kritikem západní společnosti. Je si však vě-

dom, že by zesměšnil sám sebe, kdyby požíval plných práv tuto společnost v jejím středu a v plné svobodě kritizovat a zároveň tleskal tomu, že v jiných zemích kritické spisovatele potlačují — vylučují, zastrahují, zavírají.

A tu jsme u oné integrity kulturního poslání, u oné nedělitelnosti duchovní svobody, jejíž měřítko jsou a musí zůstat stejná ve Spojených státech i v západním Německu, v Chile i v Řecku, v Sovětském svazu i Československu.

Zdá se však, že není třeba být velkým spisovatelem — aby tento mravní axiom byl jasný a samozřejmý a to i obrovské většině prostých myslících lidí kdekoli na zeměkouli. Lze pochopit, že různé vlády, které se svobodného uměleckého slova bojí, ho nechtějí přijímat, a lze se snad jen usmát, když agitátoři v jejich službách se rozčilují na Heinricha Bolla, že neusuzuje jako oni. V jistém smyslu se tu jedná pak samozřejmě o až neuvěřitelnou a svým rozsahem směšnou drzost, když totiž vidíte, jak tito vládní zmocněnci nejen předepisují tvůrcům doma, ale jak by si přáli předepisovat názory, kárat a napomínat i tvůrce za hranicemi jejich moci, jak by i jim nejraději předepsali — až někde k Rýnu či Mississippi — svoji cenzuru. To — naštěstí pro kulturu tohoto světa — nemohou. Smutné je jenom to, když jim k tomu sekunduje i skutečný spisovatel.

Je rozdíl mezi sporným a podivným. Sporným a k polemice příslušným může být každé kulturní dílo. Údiv má také své stupně oprávněnosti. Není podivné, že spisovatel Solženicyn napsal knihu. Není podivné, že spisovatel Böll hájí právo spisovatelů knihy vůbec psát. Není podivné, že spisovatel Kohout protestuje, když mu bylo toto právo zakázáno. Podivné je, když spisovatel Mináč právo na svobodu slova těm třem — a vlastně všem ostatním, a taky tedy sobě, upírá.

Horší než za Stalina

Český spisovatel a dramatik Pavel Kohout, odsouzený dnešním čs. režimem k mlčením, dal k dispozici západním dopisovatelům v Praze své prohlášení, v němž zaujal stanovisko k článku slovenského spisovatele Vladimíra Mináče. Ten napadl ostře poslední knihu Alexandra Solženicyna, a to ve stati, uveřejněné zároveň v pražském Rudém právu, v bratislavské Pravdě a v týdeníku Svet socialismu. Kohout říká, že se nemůže vyjádřit k Solženicynově knize, protože ji, jako bezpochyby většina "kri-

tiků" na Východě — neměl možnost číst. Vytýká však Mináčovi útok na Heinricha Bolla, o němž tvrdí, že toho o Československu asi ví víc, než Mináč, který v něm žije. Kohout píše: "Nebo všechno ví a (rozumí se: Vl. Mináč) vše schvaluje; považuje za slučitelné se socialismem, že velké množství umělců je diskriminováno, že se spalují celé knihovny." Pavel Kohout dále uvádí — na Mináčovu kritiku, že je třeba nechat promluvit i druhou stranu — jak se Böll (a nebyl sám) právě o takové sly-

OBNOVENÍ PORUŠENÉ ROVNOVÁHY

Spojené státy a Velká Británie vážně uvažují o vybudování společné vojenské základny na ostrově Diego Garcia. Tento ostrov byl organizačně začleněn v roce 1965 do takzvaného Britského teritoria v Indickém oceánu a tvoří společně se Šagoskými ostrovy ze skupiny Aldaberských ostrovů a s Farguadami samosprávné území s guvernérem v městě Port Victoria na ostrově Mahé. Diego Garcia byl dlouho zapomenutým kusem země; dnes mu však západní mocnosti přičítají velký význam. Po ztrátě strategicky důležitých základen na Maltě, Lیبی, ostrově Sokotra, přístavu Aden a dalších, zůstal Velké Británii v Indickém oceánu právě pouze ostrov Diego Garcia. Jeho poloha umožňuje kontrolu cesty tankových lodí z Perského zálivu do Evropy a to hned na dvou pravidelných linkách: kolem Mysu dobré naděje v Jižní Africe a v případě otevření Suezského průplavu kolem jižního pobřeží Arábie.

O znovuootevření Suezského kanálu se uvažuje stále častěji; západní pozorovatelé vycházejí z předpokladu, že znovuootevření přinese výhody především vojenským plavidlům Sovětského svazu. — Až doposud bylo spojení mezi jeho válečnými lodmi operujícími v Indickém oceánu a mezi jednotkami černomořské, nebo středomořské flotily udržováno jen nepřímo. Dalo se také dobře kontrolovat. — Když na vrcholu poslední války na Blízkém východě americké námořní velení poslalo mateřskou letadlovou loď Hancock do Rudého moře, musely ji doprovázet nezbytná zásobovací plavidla včetně tankových lodí.

To by odpadlo, kdyby byl na ostrově Diego Garcia zřízen opěrný bod. Prakticky by to znamenalo, že dosavadní zařízení na ostrově budou rozšířena. Spojené státy a Velká Británie uzavřely v letech 1972 dvoustrannou dohodu, která Američanům umožnila vybudovat na ostrově rozsáhlou radarovou stanici. Nejdříve pro pozorování družic, později pro zdoko-

šení snažil. Ale marně. "Rovněž známý americký dramatik Arthur Miller ztrávil loni v prosinci dva dny tím, že se zbytečně namáhal, aby dosáhl přijetí u českého ministra kultury. Nepodařilo se mu to ani u něho, ani u žádného jiného ministra." Pavel Kohout v závěru svého prohlášení říká: "Co by ovšem — na druhé straně — mohl ministr kultury Arthuru Millerovi říci? Jak vysvětlit normálně myslícím lidem, že situace na československé kulturní frontě je v mnoha ohledech horší než v době vrcholícího stalinismu?"

Mezinárodní přehled

nalení celosvětového systému předávání informací. Dnes na ostrově Diego Garcia žije asi 200 mužů posádky amerického námořnictva. Západní vojenští odborníci varují při této příležitosti před příliš masivním rozšířením sovětského vlivu v oblasti Perského zálivu a v Indickém oceánu. V dobré paměti je nervosita, kterou vyvolala přítomnost řady sovětských plavidel v Malacké úžině mezi ostrovem Sumatrou a přístavem Singapur. Tehdy se poprvé ozvaly asijské hlasy, které se dožadovaly, aby vody Indického oceánu byly přenechány pouze civilním plavidlům. Podobně jako například jugoslávský prezident Tito žádá, aby se ze Středozemního moře stáhly jednotky americké sedmé flotily a sovětského námořnictva.

Tehdy tento asijský požadavek ještě podporovala Maova Čína, která ovšem nedávno bitvou o Paracelské ostrovy ukázala, že aspiruje na to stát se rovněž námořní mocností. Znovuootevření Suezského průplavu teoreticky umožňuje, že se v Indickém oceánu budou setkávat válečná plavidla všech tří supermoci. Vybudování britsko-americké základny na ostrově Diego Garcia přispěje i v této části světa k obnovení porušené rovnováhy.

TITOV DILEMA

Jugoslávskou generalitu zřejmě zneklidňuje skutečnost, že na Západě pracuje 300 tisíc mladých Jugoslávců, to je — řečeno slovy presidenta Tita — "tři velké armády", jakož i přibližně 280 tisíc zapracovaných dělníků a odborníků. Společně zasedání nejvyšších orgánů strany a státu, které proběhlo v Bělehradě právě před rokem, rozhodlo, aby byl vypracován plán, jak pomoci Jugoslávčům v cizině k návratu domů a zpomalit odchod pracovních sil do ciziny. Rozsáhlý vývoz pracovních sil pomohl Jugoslávii ve dvojím ohledu: značně zmírnil velký tlak nezaměstnanosti a podstatně zlepšil finanční postavení stá-

tu. Jen v loňském roce poslali jugoslávští dělníci domů asi 800 milionů dolarů a kromě toho si uložili přes miliardu dolarů jen v západoněmeckých bankách. Na druhé straně Jugoslávci, pracující v cizině, nasákli takřka kapitalistickou filosofií, navázali kontakty s emigrantskými kruhy a oslabili vojenský potenciál vlasti. To je v kostce dilema, před nímž stojí bělehradská vláda.

I když sdělovací prostředky v Jugoslávii nešetří chválou všech snah o uvolňování napětí ve světě, její politici a vojenští představitelé zároveň důtklivě připomínají, že nebezpečí ozbrojeného konfliktu v Evropě ještě nemínulo. Ministr obrany, generál Nikola Ljubičić, vyjádřil v nedávném interview obavy, že by se jugoslávští pracující v cizině mohli případně ocitnout ve velice složité situaci, ale vyslovil přesvědčení, že by každý Jugoslávce v cizině hledal a našel cestu, jak sloužit své vlasti v případě války. Na rozdíl od civilních představitelů, kteří poukazují zvláště na vážné vnitřní hospodářské důsledky hromadného návratu dělníků z ciziny, zdůrazňují jugoslávští vojenští předáci politické, bezpečnostní a obranné problémy, které vyvstaly po exodu mladých Jugoslávčů na Západ. Generál Dolničar, náměstek ministra obrany a zástupce armády v předsednictvu Svazu komunistů Jugoslávie napsal v časopise "Obrana i zaštita", že dlouhý pobyt v cizině hluboce ovlivňuje myšlení i zvyky Jugoslávčů a že si průmyslový a technický rozvoj kapitalistických států vynucuje zvláštní postoj k společenským hodnotám, nepřijatelný v Jugoslávii. Stát, který má 300 tisíc mladých lidí, podléhajících vojenské službě, v cizině, z čehož 90% v Evropě, většinou v západním Německu — musí podle toho upravit své obranné plány. Generál Dolničar se obává, že by v případě ozbrojeného konfliktu nebo agrese proti Jugoslávii "byl nejen Jugoslávčům, podléhajícím vojenské službě, znemožněn se strany některých členských zemí NATA návrat domů, ale že by byl učiněn i pokus zapojit je v té či oné míře do vojenských útvarů, nasazených proti Jugoslávii". Generál Dolničar zřejmě soudí, že by agrese proti Jugoslávii mohla přijít jen ze Západu. Země sovětského bloku, v nichž pracuje jen několik tisíc Jugoslávčů, přešel Dolničar mlčením. Podle něho je možné, že by Jugoslávci, pracující na Západě, byli použiti v agresí proti Jugoslávii.

Tito občané jsou prý "vystaveni tlaku různých západních zpravodajských služeb — extremistických emigrantů, určitých zaměstnava-

telů a obchodníků s pracovními silami, jakož i katolického duchovenstva"; a proto musí jugoslávské úřady učinit, co je v jejich silách, aby chránily své občany před takovým nebezpečím. Generál Dolničar žádá, aby ti občané, kteří chtějí odejít za prací do ciziny, prošli zvláštním politickým školením, které by je učinilo odolným proti kapitalistickému vlivu. Ale, ani on nepočítá s tím, že by se Jugoslávci, pracující v cizině, mohli v krátké době vrátit domů ve větším počtu. Je třeba mít na mysli, že jeho článek vyšel dva měsíce před tím, než vyvstala naftová krize. Tehdy také přijala bě-

lehradská skupština usnesení, týkající se obtíží, spojených s obranou země, a nadhazující problémy občanů, pracujících v cizině. Generál Dolničar jde však mnohem dále a vyzývá jugoslávské vedení, aby dalo občanům, pracujícím v cizině, instrukce, jak mají bránit vlast "nějakým jiným způsobem, bude-li jim znemožněn návrat domů". Jugoslávským vojenským představitelům není zřejmě po chuti, že mají "tři velké armády" v cizině. Ale jiná skutečnost je, že by po hromadném návratu jugoslávských dělníků z ciziny stoupl počet nezaměstnaných v Titově státě téměř na půldruhého milionu. Je velice pochybné, že by byl takový stav pro obranu Jugoslávie příznivější.

Vývoj čs. obyvatelstva

Federální statistický úřad v Praze vypracoval loni na žádost příslušných míst v Organizaci Spojených národů podklady pro Světovou populační konferenci; podklady samozřejmě o ČSSR. Podle nich se v příštích desetiletích počítá sice s růstem počtu obyvatelstva (v r. 1980 by měla mít republika 15,200.000 obyvatel, v r. 1990 15,737.000), ale průběžně se snižováním přirozených přírůstků (v českých zemích proti průměru z probíhajícího desetiletí — 3,8% — na průměr 1,6% v desetiletí příštím). Počítá se tu s příznivým vlivem současných pronatalitních opatření, ale s jejich nedostatečnou účinností pro budoucnost. Podle zjištění statistiků se bude perspektivně zmenšovat co do počtu členů jak čs. rodina, tak domácnost. Projekce nepředpokládá pro zkoumané období žádné velké přesuny ve věkových skupinách; zdá se naopak, že zůstane zachován stabilní podíl obyvatelstva v produkčním věku. Zajímavá čísla vyvstávají i v poměru pohlaví obyvatel: v r. 1970

případlo na tisíc mužů 1053 žen, v r. 1990 jich bude 1038; v produkčním věku to bylo 1970 — 916 žen, v r. 1990 jich bude jen 905; v poprodukčním věku zůstává podíl žen stejný — na 1000 mužů 1777 žen. Ty se mají dožívat i nadále vyššího věku. Měnit se bude ovšem sociální struktura společnosti, s čímž mají i statistici ideologické problémy. Jak totiž označit jednotlivé skupiny, aby se nevystavili kritice dogmatických politiků, kteří trvají na tom, aby "dělnická třída" byla nejpočetnější složkou společnosti. Statistikům pochopitelně vychází, že počet dělníků stále klesá, a to ve prospěch zaměstnanců tzv. terciární sféry, to jest především nejručnějších druhů služeb. Oproti r. 1970 má v r. 1990 klesnout počet dělníků o 8% a stoupnout počet ostatních zaměstnanců o 15%. Počet družstevních rolníků klesne z 8,3% na 4,5%. Podíl městského obyvatelstva má ve stejném období stoupnout asi o 10%, což se ve světovém měřítku nepokládá za procento příliš vysoké.

Zajímavosti ze světa

Serie procesů s tzv. rozkrádači státního majetku probíhla v řadě sovětských republik. Všichni odsouzení dostali trest smrti, který byl ihned vykonán. • Norská vláda zrušila omezení distribuce benzínu a nafty vzhledem ke zlepšení situace v zásobování naftovými produkty. • Kuba a Kanada podepsaly dohodu o technické spolupráci v zemědělství, rybolovu, školství, důlním průmyslu a zdravotnictví. • 250 km od francouzského Lyonu bude za sedm miliard franků postaven závod na obohacování uranu. Rozhodla o tom společnost Eurodif, která sdružuje Francii, Itálii, Švédsko, Španělsko a Belgie. • Několik afrických zemí uvažuje o zřízení letecké zubolékařské služby. Například v Gabunu, kde žije část obyvatelstva v těžko přístupných oblastech, je podobná služba nezbytností. • Středisko marxistické výchovy otevřela místní organizace Komunistické strany USA v Minneapolis ve státě Minnesota. • Větrná smršť, která v posledních dnech sužuje Francii, si vyžádala už tři oběti na lidských životech. Mnoho lidí bylo vážně zraněno. • Alžírsko zamýšlí vybudovat obrovský zelený pás o ploše tří milionů hektarů v rámci boje proti útočným a vysušujícím pouštním pískům. • 400.000 dolarů zaplatí japonská vláda za pojištění Mony Lisy na 40 milionů dolarů. Louvre zapůjčil obraz tokijskému Národnímu muzeu.

Kohoutovu prohlášení se dostalo v západním tisku — především v Německé spolkové republice — velké publicity. Připomínalo se při té příležitosti, že loni v září zveřejnil Kohout na Západě otevřený dopis českému ministru kultury Milanu Klusákovi, a že krátce na to vysílala s ním interview televize rakouská, západoněmecká a švýcarská. Pavel Kohout ve všech těchto svých vystoupeních ostře kritizoval dnešní čs. kulturní politiku, která hrubě porušuje základní lidská práva.

M. S.

SPORT

V I. hokejové lize se hrála utkání 34. kola. Vedoucí Dukla Jihlava si udržela vedoucí pozici vítězstvím nad Českými Budějovicemi 7:1. Dramatický závěr měl zápas v Bratislavě, kde Plzeň ještě 90 vteřin před koncem vedla 4:5, domácí Slovan však potom strhl vítězství na sebe v poměru 6:5. Vysokého vítězství 10:0 dosáhli brněňští hokejisté v utkání s Chomutovem. Další výsledky: Litvínov-Sparta Praha 3:7, Pardubice-Vítkovice 3:1, Kladno-Košice 10:4. Tabulku vede Jihlava s 51. body před Spartou se 48. a Brnem se 42. body.

Čs. hokejoví reprezentanti zahájili skandinávské turné porážkou v Tampere, Finsko s národním mužstvem Finska 0:1. Druhý zápas v Helsinkách však již skončil vítězstvím Čechoslováků 3:1. V dalším zápase v Goteborgu pak porazili čs. hokejisté národní mužstvo Švédska 5:2 po velmi dobré hře celého mužstva. Československé reprezentační mužstvo juniorů (do 23 let) příjemně překvapilo, když v Hernsdorfu hrálo nerozhod-

ně 0:0 s kompletním reprezentačním mužstvem Východního Německa, účastníka světového šampionátu 1974.

Fotbalisté pražského Bohemiansu vybojovali v Bogotě další vítězství, tentokrát nad juniorským reprezentačním mužstvem Columbie v poměru 2:0. Třetího vítězství na svém turné po Jižní Americe dosáhli trnavští fotbalisté. V zápase s mistrem Columbie Nacional Medellin zvítězili 1:0. Byla to vydařená odvěta, když v prvním utkání prohráli Trnavani s tímto soupeřem 0:1.

Výsledky přípravných utkání prvoligových mužstev: Dukla Praha-Sparta Praha 2:3, Nitra-Galanta 4:1, Tatra Smíchov — Slávia Praha 0:3, Ostrava-Frydek-Místek 2:1, Sklounion Teplice-Kladno 0:0. Bratislavský sportovní týdeník TIP uveřejnil zajímavou tabulku návštěvníků ligových mužstev a jejich příjmem v podzimní části I. fotbalové ligy. Jako už tradičně nejvíce diváků měla pražská Sparta, když osm domácích utkání vidělo 113.279 návštěvníků. Na druhém místě je Slávia — 83.443 (sedm utkání). Následuje Brno se 78.295 diváky. Nejvíce korun inkasovali na Spartě — 1.173.375, na Slavii 869.735 Kčs a v Bratislavě 846.317 korun. Nejnížší návštěvnost měly Košice: VSS — 24.961 (210.766 korun), Lokomotiva — 22.641 (136.885 Kčs) a Nitra: 19.819 diváků a 228.595 korun.

—pza—

Z Tucsonu, Arizona

Novoroční schůze Čes. amer. spol. klubu nebyla z našich největších. Několik členů onemocnělo, a několik dalších mělo v dnešní "gasolinové" krizi potíže s dopravou, ale kdož přece přišli, nelitovali.

Z podaných zpráv nejvíce zájmu vzbudila zpráva br. předsedy F. Nováka, jak se koncem prosince spolu s br. J. Martínkem sešli s českým astronomem dr. Lubošem Kohoutkem. Navštívili ho hned při jeho příjezdu do Tucsonu, aby mu blahopřáli k jeho objevu, jímž české jméno proslavil v celém světě. Byl očividně mile překvapen, když se za čtyřdenního svého pobytu v Spojených Státech setkal pojednou s krajany v hvězdářském městě v arizonské poušti. A oni byli též překvapeni, když místo s jedním českým hvězdářem setkali se se dvěma: dr. Kohoutek byl totiž doprovázen dr. Zdeňkem Sekaninou z Hvězdárny v Cambridge, Mass. Po projednání vnitřních záležitostí Dr. Jos. Malik, náš bývalý předseda promítal několik pěkných filmů z loňské své návštěvy staré vlasti. A tak jsme se zas na chvíli podívali domů. Nejdřív na Slovensko, do Bratislavy a na Děvín, pak na jihomoravský venkov, posléze do Prahy a i na lán- ský hřbitůvek s rovy presidenta T. G. Masaryka a jeho rodiny. Tento filmový večírek byl z nejlepších, které nám dr. Malik uspořádal . . .

Počátkem příštího roku budeme vzpomínat 20. výročí založení našeho klubu. A bylo by si přát, abychom dovedli v tomto roce podniknout a rozvinout dobrou agitaci pro nábor nového členstva. Krajánů, jak starých tak nových, tu v poslední době dost přibýlo a všichni budou v našem kruhu vítáni.

Koncem ledna jsme si zas rádi poslechli v rozhlasové hodině klasické hudby "Cello Concerto" od Antonína Dvořáka. V takové dálce od starého domova dovedou ty tony stále čarovat.

A co nového na rezervacích? Archeologové v Arizoně i sousedních státech mají teď nové potíže při překopávkách starých indiánských pohřebišť. Indiáni protestují, že to je neomluvitelné zasahování do jejich náboženství, neboť hřbitovy jsou jejich nejposvátnějšími místy a říkají, že by běloši měli konečně dát pokoj Indiánům aspoň po smrti, když jim ho nedali za živa.

ARIZ.

SLAVISTICKÉ KURSY

Newyorská City College byla v celých Spojených státech první, když — na podzim 1972 — zavedla kurs "the Slavic American Heritage", neboli výuku o zajímavém, důležitém a originálním přínosu slovanských přistěhovačů jejich nové vlasti — Americe. Ve Spojených státech žije dvacet milionů občanů slovanského původu. Jsou největší bílou minoritní skupinou v USA. Kdo by měl zájem o studium nebo jakékoli podrobnosti, necht' se obrátí na kancelář profesora P. Goye, The City College, Convent Avenue at 138th St. NYC N. Y. 10031.

Krize a státní propaganda

Nestalo se to pouze jedinému Čechovi nebo Slovákovi, který žije v některé ze západních zemí: v telefonních rozhovorech či v dopisech vyjadřovali příbuzní z Československa starost nad dalším osudem svým blízkých v té části světa, které hrozí zima, nezaměstnanost a bída. Stalo se dokonce, že z východního do západního Německa posílala jedna babička svým dětem kolo dříví, aby si měly čím zatopit. To vše pod každodenním, neutuchajícím vlivem zpravodajské a komentátorské propagandy, která se pokusila takzvané energetické krize a jejich průvodních jevů zneužít k dalšímu zmatení pojmů o tomto světě. Ve skutečnosti je tomu tak: světové tržní hospodářství prožívá už po několik let proces, v němž se vytvářejí nová pravidla ekonomických postupů, nové formy řízení a plánování, v němž se objevují zákony — které se objevily teprve v poslední době jako důsledek objektivních, většinou růstových momentů ve světové ekonomice. V takovém procesu samozřejmě dochází k problematickým, někdy i krizovým situacím, které se jednou projevují jako problémy měnové, podruhé energetické, potřetí jako otázky tvorby životního prostředí. Všechny takové situace nepochybně ohrožují hladký chod hospodářství a znamenají pro řadu lidí — tu v tom, tu v onom státě — zastavení růstu životní úrovně či dokonce její pokles. Ovšem tady je třeba si uvědomit rovinu — z níž se vychází; a tou je většinou vysoká úroveň, které v posledních desetiletích dosáhly průmyslově vyspělé země s demokratickým státním zřízením. To poslední je v celé problematice velice důležité. Krizové momenty totiž v minulosti zpravidla vedly k nedemokratickým režimům. Političtí odborníci se dnes domnívají, že toto nebezpečí nehrozí, neboť demokratické základy naprosté většiny států s tržním hospodářstvím jsou dostatečně silné. A pak: svoboda informací vede v těchto zemích k otevřenému postupu vládních orgánů, které občany o průběhu krize podrobně informují, takže přibližná míra růstu cen či jiných důležitých faktorů je předem známa. A nikdo to neskrývá. Ostatně je v nájmu volné soutěžících politických skupin, aby nelhaly; volič je bude podle toho při nejbližší příležitosti měřit.

Toho všeho je každý východoevropský režim ušetřen. Proto může i státní propaganda volně nakládat s fakty, a to nejen zahraničního původu. Jen tak namátkou: před časem si pražské Rudé právo libovalo, jak že se v poslední době zpevnila československá koruna. Jako

důkaz se uváděl statistický údaj, podle něž klesla hladina maloobchodních cen v ČSSR mezi lednem 1971 a prosincem 1973 o 0,6%. Bylo by samozřejmě nejdřív zapotřebí si tento údaj řádně prověřit. To jest především zjistit, jak vznikl, co se do něho počítá a co ne, vycházeli z podkladů papírových či ze skutečností na spotřebním trhu — a tak dále. Pak by se teprve odhalil jeho obsah. Je přece dobře známo, že i v Československu stouply ceny různých služeb, od nejrůznějších opraven přes čistírny a prádelny až po poštovné. Je stejně dobře známo, že se státní orgány musely několikrát zabývat neuspokojivou situací v distribuci, z níž mizely laciné druhy zboží, jsouce nahrazovány takzvaným novým — a dražším — zbožím. Neméně je známo, jaké problémy — a to

přesně stejného druhu — vznikly loni při zavádění jednotných cenových tarifů v restauracích a hotelích; jak najednou levnější jídla nebyla k dostání a jak se zdrazily i nealkoholické nápoje v nejzapadlejších hospodách. V zemích, kde statistika neseleduje pouze propagační cíle, se pochopitelně do výkazů o stavu cen a výdajů tohle všechno započítává a tím vznikají ony — často vysoké — cifry, kterými pak zlehka pohazuje bezstarostný propagandista. Tahle statistika bez růžových brýlí má tu výhodu, že pojmenovává věci pravými jmény, což může být podnětem pro případné protiakce, které mohou vést k nápravě věcí. Ta růžová statistika mívá žel — jak na Východě z mnoha smutných zkušeností vědí — důsledky právě opačné, to jest neradostné. **MS**

"Účast" na řízení

Nejvyšší čs. stranické, vládní a odborové orgány vyhlásily zásady pro činnost výrobních porad, které jsou — podle vydaného dokumentu — výrazem "účasti pracujících na řízení národního hospodářství". Instituce výrobních porad není ovšem v čs. okolnostech nic nového. Odborové organizace — pod přímým řízením KSČ — je provozují už po léta, takže jde o zaběhanou, pečlivě zmanipulovanou záležitost. Nový

dokument stanoví některé konkrétní zásady. Výrobní porady se podle toho svolávají podle potřeby, nejméně však jednou za dva měsíce, zásadně mimo pracovní dobu. Závěry přijímají nadpoloviční většinou za účasti nejméně poloviny pracovníků.

Takové směrnice znějí na první poslech nadřádně. Ovšem výrobní porady mají své jméno právě proto, že jsou pouze institucí poradní, takže jejich závěry nejsou pro vedení podniku, natož pro další stranické a státní orgány nijak závazné. Jde tedy o zjevnou kamufláž, která se navenek vydává za plnění socialistických zásad při správě národního hospodářství. Ve skutečnosti se však i dobré návrhy pracujících ztratí v byrokratickém koloběhu, jestliže neodpovídají nadřazeným směrnicím.

Takovou zkušenost udělali za poslední léta mnozí, kteří se leckde snažili o nápravu poměrů. Těžko lze ovšem pracujícím namluvit, že tu těží o demokratizaci výrobní správy. Všichni se ještě dobře pamatují na to, jak se před pěti lety proti vůli dělníků a zaměstnanců rušily podnikové rady, které začaly v r. 1968 vznikat ze skutečné vůle pracujících a jako naděje na opravdový pokus o občanskou kontrolu zbytné byrokracie. Nový čs. režim prohlásil podnikové rady za dílo kontrarevoluce a jejich členové se pak dožili různého šikanování, ačkoli šlo o demokraticky zvolené zástupce pracujících. Političtí pozorovatelé se při volbách do podnikových rad divili, jak odpovědně byli do těchto orgánů vybírání odborníci a charakterní lidé. Nadekretované výrobní porady mohou takovouto instituci sotva nahradit.

Zbrojí proti odzbrojení

Sovětský svaz posiluje a modernizuje své ozbrojené síly ve Východním Německu s ohledem na nadcházející úporné rozhovory na vídeňské konferenci o vzájemném snížení stavu vojsk a výzbroje ve střední Evropě. Potvrdily to kruhy Severoatlantického obranného společenství, hlásil vojenský korespondent londýnských Times. Ve Východním Německu je nyní přibližně 400 tisíc sovětských vojáků, 1.500 až 2.000 sovětských tanků. Východoněmecké ozbrojené síly čítají přibližně 190.000 mužů. Soudí se, že Sověty mají ve Východním Německu celkem 7.000 taktických jaderných hlavíc, což odpovídá zhruba počtu amerických nukleárních náloží v celé Evropě. Rozmístění sovětských ozbrojených sil ve východní Evropě je pro západní pozorovatele už delší čas hádankou. Jen loni zmizelo z Východního Německa asi 1.500 tanků — které byly nahrazeny modernějšími typy T-62 S. Některé odborníky vyslovili názor, že Sověty přecházejí podle amerického vzoru na systém dvou základen pro některé tankové jednotky.

S ČÍM SOUHLASÍME . . .

(Dokončení z 1 strany)

Ale Kreml uvízl ve vnitřních kontradičních mezi ideologií a mocenskou politikou a výzvy k uvolnění zaměnil za volání po "zintenzivnění" politického a ideologického boje proti Západu, včetně podpory protizápadních režimů na Středním Východě a jinde, s cílem urychlit světové vítězství komunismu. Sovětské ideologové začali zdůrazňovat "novou rovnováhu sil ve světové aréně" — což znamená, že sovětská vojenská síla změnila světovou mocenskou rovnováhu ve prospěch Ruska. Tato obojaká politika, která obsahuje současně podporu uvolnění i protizápadní "boj", může v klidných dobách zůstat bez vážné odpovědi.

Ale krize, která soustředí pozornost na agresivní chování Moskvy, jako třeba krize na Středním Východě, může na Západě podnítit protipatření, nepřiznivá ruské strategii.

Neprátelský hluk, který se z Moskvy ozýval v posledních týdnech, potvrzuje, že Sověty nahlédly, že urychlení evropské jednoty je fakticky politickým odstrašujícím gestem. Pokrok k jakési formě evropského obranného společenství, ať je jakkoli pomalý, si vynucuje zdrženlivost; neboť každá bojovný pohyb — jak je teď zřejmé, pohání západní Evropu k účinné společné obraně, které by Moskva chtěla zabránit.

New York Times

OBŽALOBA PRESIDENTA

(Memorandum členovi kongresu)

Není sporu, že jste si z návštěvy svého obvodu o prázdninách přivezl správné dojmy o náladě veřejnosti. I naše rozhovory s lidmi doma potvrzují nedávné výsledky průzkumu Gallupova a Harrisova ústavu: většina lidí je přesvědčena, že se Nixon něčím provinil, ale domnívá se, že obžaloba prezidenta by byla špatná věc. Uvědomuje si také — a já to sdílím — vaši starost o stabilitu našeho systému, jestliže vytvoříme model pro ničení prezidentů. I společnost tak rozrůzněná a bytostně tak silná jako Spojené státy může snést jen jistý počet šoků — jako bylo zavraždění Kennedyho, kruté útoky na Johnsona a nyní pokus buďto přimět Nixona k resignaci nebo ho obžalovat a odsoudit.

Richard Reeves
v "New York" magazine

VZÁJEMNĚ NEBO VYVAŽENÉ?

První kolo konference o vzájemném snížení stavu vojsk ve střední Evropě skončilo tichem v táboře NATO a ostrou propagační kampaní Moskvy proti západním návrhům. Tento protiklad naznačuje změnu postojů k jednání, které patrně bude patřit k nejtěžším ve dvacetileté historii snahy o vyřešení evropských problémů. V rozhovorech, ke kterým NATO dalo podnět a které NATO po leta žádalo na zdrženlivém a většinou mlčí-

cím Kremlu, jsou nyní západní spojenci jasně v defenzivě. Jsou v defenzivě proto, že jsou mezi nimi hluboké neshody o cílech a taktice. I ti, kdo jsou nejvíce přesvědčeni o nutnosti rozhovorů, jsou pesimističtí, pokud jde o vyhlídky na zlepšení bezpečnosti Západu. Doufají nanejvýš, že mohou odvrátit vážnou škodu. Rusové, kteří nejdříve odpovídali myšlenky konference — zřejmě usoudili, že nemohou nic ztratit, ale mohou mnoho získat. Neshody v NATU — kterých se Moskva snaží využít, mohou oslabit západní alianci. Ještě vážnější — ať už jednání skončí dohodou nebo ne — je téměř jisté snížení stavu amerických vojsk, které může změnit rovnováhu síly v Evropě ve prospěch Ruska.

Moskva navrhuje více méně rovnoměrné snížení pozemních, leteckých a vzdušných sil NATO a Varšavského paktu ve střední Evropě asi o 17 procent během tří let. To by konsolidovalo ruskou početní převahu — kterou ještě zvyšuje velká zeměpisná výhoda. Hned za hranicemi střední Evropy je značná sovětská vojenská síla připravena posílit frontu v případě krize. Použitelná vojenská síla NATO mimo evropskou oblast je však slabá. Americké divize, stažené do Spojených států, musejí být přemístěny tři tisíce mil přes Atlantik, chtějí-li se vrátit. Podle odhadů NATO mají nyní Sověty ve střední Evropě pozemní armádu o síle 460 tisíc vojáků, Američané zde mají 193 tisíc vojáků. Celkový počet vojenských jednotek Varšavského paktu je 925 tisíc vojáků, a armády NATO mají 770 tisíc vojáků. V porovnání s 6.000 těžkých tanků NATO mají sovětská armáda a její spojenci 15.500 těžkých tanků.

NATO právem od počátku naléhalo, aby snížení stavu vojsk ve střední Evropě bylo "vzájemné a vyvážené". Protože je západní Evropa odhodlána rozhodnout se v případě potřeby pro sjednocenou obranu, je si Kreml vědom, že jeho snaha zvýšit nebo jen udržet současnou nerovnováhu ve střední Evropě může přimět Evropské společenství k rozvoji vlastní nukleární síly. Z dlouhodobého hlediska by to Moskvě způsobilo více starostí než přítomnost amerických vojenských jednotek v Evropě.

New York Times

O REPORTÉRECH

Váš článek o Danu Ratherví, zpravodaji CBS, mne potěšil. Vůbec nehájím prezidenta; dokonce souhlasím s Rathervými názory. Ale dělala mi starosti nový současný úkaz, jehož Rather je příklad. Je velice inteligentní, bystrý a vzdělaný a je velice zájmově mu naslouchat, ale není reportérem v základním a definitivním smyslu slova. Reportér sděluje události, nevytváří je a málokdy, jestliže vůbec, by se v reportáži mělo vyskytovat jméno, ledaže 1) je špatně placen a jméno v nadpisu podpoří jeho ego namísto slušné mzdy nebo 2)

je spíše herec a konferenciér, který si své jméno dává vyvěšovat.

Zpravodajské prostředky staví příliš přehnaně do popředí reportéra jako důležitou část zprávy. Vysokou a krajní míru egocentrismu v tisku demonstrovat odstavce, ve kterém se říká, že po vraždě prezidenta Kennedyho "jistota Dana Rathera na televizní obrazovce pomohla uklidnit národ". Choďte naznačit, že by se bez Rathervy jistoty národ zhroutil? Zůstaňme na půdě skutečnosti s reportéry, kteří nám poskytnou pravdu, přísně podloženou fakty, a ne své mimické a herecké schopnosti.

Dopis redakci
"New York" magazine

LÉKAŘI A ADVOKÁTI

Dnes je velice populární útočit na lékaře. Starají se, jak se zdá, hlavně o to, aby za nezřízené honoráře prováděli zbytečné operace a poskytovali zbytečné ošetření. Je zajímavé, že se někdy nepiší kritické články o advokátech, proti jejichž účtům a "mimořádným poplatkům" nejsou žádné námitky.

Zpráva v novinách uvádí, že poplatky za právní obhajobu Mr. Agnewa obnášejí 200 tisíc dolarů. Slyšel někdo o lékaři, který by účtoval tak horutní sumu třeba za tak triviální věc, jako je záchrana lidského života? Desetina této položky jako lékařský účet by vyvolala rozruch. Ale u advokátů se to akceptuje beze slova kritiky. Má to snad něco dělat s faktem, že zákonodárné sbory pozůstávají většinou z právníků, nikoli z lékařů?

Dopis redakci
New York Times

Přechod na zemní plyn

Čs. plynárenství se připravuje na kompletní přechod na sovětský zemní plyn. Zahajuje se výstavba velkých podzemních zásobníků a několika přípojek na transitní plynovod. V celé republice má být přechod ze svítiplynu na zemní plyn dokončen do roku 2000.

VÝBĚR 74 - jde za čtenáři

VÝBĚR '74 se pomalu chystá za čtenáři. Kapku později, než bylo plánováno, — díky neradostné situaci s papírem a dalším všemožným nedostatkům . . . Tomuto prvnímu dítku Zábavné knižnice Amerických Listů věnuje redakce a vydavatelství veškerou péči, takže jistě nebudete zklamáni. Objednejte ještě dnes Výběr, stošedesátistránkový světový informátor, zábavník i po-učitel, pro sebe i své známé. Cena \$4.00, Š. fr. 12.00.

— — — Zde odstříhnete, vložte do obálky a zašlete: — — —

VÝBĚR '74, 283 Oak Street, Perth Amboy,
New Jersey 08862 — USA (zájemci v USA a Kanadě)

VÝBĚR '74, Postfach 3, 8027 Zürich, Schweiz
(zájemci v Evropě)

Objednávám . . . výtisků Výběru 74. Přikládám šek na \$
(Švýc. fr.)

Jméno: Podpis:

Adresa:

Krajanský oznamovatel

V INDEXU

právě vyšla nová kniha Arnošta LUSTIGA:
"ULICE ZTRACENÝCH"

Kniha, stejně jako všechny ostatní publikace Indexu, je možno objednat na adrese

INDEX, 5 Koln 41, Postfach 410511, West-Germany

Máte zájem o nové knihy vydané v CSSR?

(též Klub čtenářů, Máj a další edice)

Pište si o nabídkové listy na adresu:

INTERCLUB, 6 Frankfurt/M. 61, Birsteiner Str. 27. West-Germany.

Víte, že

REZNICTVÍ A UZENÁRSTVÍ JOSEF ČURDA,
MARGARTENSTR. 11

. . . je jen 206 m od nádraží Selnau . . . vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit . . . rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkou výhodnou cenu) . . . při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí
ANTONÍN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon,
tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft., společník fy:
AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zurich,
tel. 01-62 14 55.

poradce pro čsl. právo

4000 Basel, St. Alban-Talstrasse 19

Tel. 061/42 86 95

Porady písemné nebo ústní po telef. dohodě.

SOKOL ZÜRICH

pořádá v pořadí již 3. reprezentační ples dne 9. února 1974. Je zajištěn větší sál ve "Spiergarten" v Altstetten. Blíže informace sdělí sestry Dagmar Koblasová na tel. 01/88 78 79 a Marie Mařasová na tel. 01/91 35 29.

Více aut

Od loňského října se převážná většina značek automobilů prodává volně a za snížené ceny. Letos bude na trhu celkem 140.000 osobních vozů. Převahu budou mít vozy ze socialistických států, z nich nejvíce z SSSR. Prodeji slouží nyní 33 prodejen a jedenáct servisů. Nedostatky jsou ve výběru některých druhů náhradních dílů i v organizaci jejich prodeje. Výstavba a modernizace středisek a skladů postupuje velmi pomalu.

Zasloužilý loutkář

a čestný člen UNIMA, řezbář Gustav Nosek, tvůrce Hurvinka a Mánicky, psa Žerky a desítek dalších oblíbených loutek, zemřel druhého února v Chebu ve věku 86 let.

Péče o památky

Jednou z oblastí nejbohatší na památky v Čechách je Severočeský kraj, kde je celkem přes 4.700 historických staveb. Z těch se nyní mnohé opravují, protože jim hrozí už po léta zkáza. Do pořádku se dává hrad Bezděz — Stříteč, zámky Lemberk — Ploskvice, Libochovice, Krásný Dvůr, Frýdlant, Sychrov, Látkov, a městské hrady v Litoměřicích, Úštěku, Lounech, Kadaně a Žatci. Dokončena byla obnova vyhořelého zámku v Benešově nad Ploučnicí a rekonstrukce zámku v Bělíně.

Svazarm v krajích

Svaz pro spolupráci s armádou si vypracoval nový program pro další rozvoj především civilní obrany státu. Po organizační stránce budou znovu ustaveny krajské výbory, které byly v r. 1968 ve snaze po odbyrokratizaci Svazu zrušeny.

O TĚCH - ISMECH . . .

Karel Jezdinský

Nelze narychlo zjistit kolik je na světě různých těch — ismů, ale pro většinu normálních lidí je beztak už po-
tíž vyznat se v tom, co ten který — ismus znamená. Jednak proto, že ho různí lidé různě vykládají a pak také proto, že ho zase titíž lidé vykládají každou chvíli jinak. Normalizační propaganda a agitace si u nás teď zase na — ismy potrpí. Bojuje ve jménu komunismu, marxismu a leninismu, případně proletářského internacionali-
smu proti obrovské spoustě jiných — ismů, včetně — a to je na výsost zábavné — komunismu, marxismu a leninismu, pokud se jí nelíbí zrovna ti, kteří se těmito — ismy také ohánějí.

Jinak i každý okresní tajemník ví, že v mezích svého katastru musí vést nesmířitelný boj proti mnoha — ismům. Liberalismu, sociáldemokratismu, pravicovému oportunismu, trockismu a maoismu, což je ovšem výčet zdaleka neúplný. Těžiště tohoto tvrdého boje dialekticky kolísá, to jest míra zlotřilosti příslušného nepřátelského — ismu se mění s vývojem a potřebou. Neměnná je jen konstanta těch — ismů v jejichž jménu pronásleduje příslušný ideolog — ismy jiné. Já vím, zní to složitě — ale to se nedá nic dělat. Základní pomůcka je tato: marxismus a leninismus je vždy to, co v přítomné chvíli říká a dělá přítomné nejvyšší vedení strany. To je to správné, neotřesitelné a slavné a místní ideolog si tudíž nemusí lámat hlavu s tím, co se ve jménu těchže — ismů hlásalo a dělalo před nějakou dobou a už se vůbec nemusí zajímat, co třeba skutečně říkali a psali Marx nebo Lenin. Většina ostatních ismů je pak, jak už jsme řekli v zásadě nepřátelská. O jejich podstatě pak není třeba také mnoho vědět — a tu je dobře, že jména jsou latinského či řeckého původu a že se těmito jazykům neučí v lidových kursech. Mohlo by se totiž nechtěně zjistit, že oportunismus vlastně znamená, když se každou chvíli říká a dělá něco jiného — co se právě hodí — a někdo by si mohl pomyslet, že oportunistou je i lecjaký normalizátor. A oportunista může být ovšem pravicový a levicový a snad i střední a tu by mohlo vzniknout problémů ještě víc.

Také v rámci boje proti trockismu je lepší nic nevědět o Trockém. Ostatně proti tomuto — ismu se už tolikrát vedl vítězný boj, že se už jednou vyhrát musel, takže tím nebezpečím pro naše kraje a okresy je teď spíš maoismus. Naštěstí vrchní ideologové se to spodním ideologům opřít rozhodli usnadnit a dávají jim na vědomí, že všechny tyto nepřátelské — ismy jsou

vlastně jedno a totéž a proti vítězným — ismům se spojují. I tu je třeba to vzít za bernou minci a nepátrat. Zjistilo by se třeba, že Trocký hlásal permanentní revoluci, světový proletářský stát a podceňoval rolnictvo. Mao je zas ovšem velkočinský šovinista a v rolnictvu se přímo vidí. A ke všemu ještě jejich stoupenci tvrdí, že jsou komunisté, marxisté a leninisté. Jak to jen spojit, jak to rozdělit, jak se v tom vyznat? Je Solženicyn maoista anebo trockista? Tuto závaznou otázkou mohou ideologové spodní přenechat ideologům vrchním. V okresním měřítku nutno dávat pozor na někoho kdo v hospodě tvrdí, že je chybou, že Sovět-

ský svaz neokupoval i Karánské ostrovy — to by mohl být trockista. Jednoduše obléčený mladík, který vznáší požadavek, aby rolnictvo bylo náležitě vyzbrojeno — třeba jen pořádným nářadím, je typický příklad maoismu stejně jako skupina žáků — která uzamkne učitele ve sborovně a odhodí klíč, případně je ohrožuje napínáčky.

Poměrně jasný je ovšem případ učitele, který tvrdí, že všichni jsou si rovni a že bodovací systém pro přijetí na vyšší školu na základě původu a politických názorů otce či strýčka je feudální nesmysl. Takový učitel šíří prožluklý liberalismus stejně jako všichni ti, kteří tvrdí, že aspoň u piva si každý může myslet co chce. A pozor třeba dávat i na potouchlé heslo — každý podle svých schopností, každému podle jeho práce. To je sice socia-

lista — ale ten pravý, či par-don pravicový nebo také demokratický, a to je zvláště nebezpečný přežitek oněch krizových let. Kde by skončili placení ideologové, kdyby se začalo uplatňovat? Ale — jak jsme řekli — není třeba si s tím tolik lámat hlavu a hledat nejpřesnější označení. Všichni ti zlí — isté jsou přece jen zajedno v tom, že se jim něco nelíbí — tu to, tu ono, co se každému líbit má a musí, co řekne ústřední výbor v Moskvě a pak v Praze. Jinak by byl ohrožen další Ideolog tudíž nikdy nepochybí, když pro jistotu vynadá každému kritikovi do co možná největšího počtu těch špatných — istů najednou: Pravicový oportunista, trockista — liberalista, maoista, šovinista, nacionalista — pořadí libovolné, ale pozor — dentista je zubař.

O středních školách

V příštích měsících bude o pět v ČSSR probíhat přijímací řízení z všeobecných na střední školy. Letos proběhne tyto zkoušky poprvé najednou (9. a 10. dubna) a pouze z češtiny a matematiky. Podle průzkumu je s výjimkou Prahy a některých větších měst slabší zájem o studium na gymnasiích a na hutnických a hornických oborech průmyslovek. Stoupá zájem o strojní a stavební průmyslovky i o zemědělsko-technické školy, zejména v oborech veterinářství, zahradnictví (hlavně u děvčat) a zemědělské ekonomiky. Nadměrnému zájmu se stále těší knihovnické školy, umělecko-průmyslové školy a jiná výtvarná učiliště středního školního typu.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud našim nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopulárnějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČITADLO —

Petr Den. Sbíрка esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útěk z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narozenin tohoto politika, který spoluza-
kládal, budoval a řídil mladý československý stát. Neopracovatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

ÚHLEM NA OBLOHU —

Miroslav Rašín. Sbíрка cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — krážem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazírování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martínek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních údobí.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martínek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martínek. Sbíрка anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

OBJEDNÁVÁM:

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Járy Kouta	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00